

Література

1. Конституція України: прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст. 141.

2. Григоров Д. Суд присяжних в Україні: французька модель і національні особливості. URL: https://www.bitlex.ua/uk/blog/news/post/sud_prisyajnyh_v_ukrayini__frantsuzka_model_i_natsionalni_osoblyvosti.

3. Ющенко Т. В. Суд присяжних: від імітації до справедливого народного правосуддя. URL: <https://www.uifuture.org/post/sud-prisaznih-vid-imitacii-do-spravedlivogo-narodnogo-pravosudda/>.

УДК 342.3 (043.2)

Толкачова І. А., к.ю.н., доцент,
Мельничук І. С., студентка,
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна

ІНСТИТУТ ОМБУДСМЕНА В УКРАЇНІ ТА ЛАТВІЇ: ПОРІВНЯЛЬНО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ

З актуалізацією демократичних процесів у країнах Східної Європи на початку 90-х років зріс інтерес до нових механізмів захисту прав людини, у тому числі інституту омбудсмена.

Характерною особливістю інституту омбудсмена є те, що його утвердження в більшості країн світу відбувалося у вже існуючій системі органів державної влади й тому необхідно було враховувати національні, правові, культурні та інші особливості. Так, попри єдині принципи концептуальної побудови цього інституту, у світі важко знайти дві такі інституції, які були б цілком тотожні. Однією з головних функцій омбудсмена у світі є контроль за діяльністю виконавчих та інших органів державної влади шляхом розгляду скарг громадян на дії тих чи інших органів або посадових осіб, що призвели до порушення прав та свобод людини і громадянина [1, с. 214].

Можна провести паралель між інститутом омбудсмена України та Латвії. Уповноважений Верховної Ради України з прав людини (омбудсмен) є посадовою особою, яка здійснює свою діяльність незалежно від інших державних органів та посадових осіб. Уповноважений призначається на посаду і звільняється з посади Верховною Радою України таємним голосуванням, шляхом подання бюлетенів. В Україні висувається ряд вимог до кандидатів на посаду омбудсмена. Так, Уповноваженим Верховної Ради України з прав людини може бути громадянин України, який на день обрання досяг 40 років, володіє державною мовою, має високі моральні якості, досвід правозахисної діяльності та протягом останніх п'яти років проживає в Україні. Уповноважений призначається строком на п'ять років, який

починається з дня складення ним присяги на пленарному засіданні Верховної Ради України [2].

Метою парламентського контролю, який здійснює Уповноважений є: захист прав та свобод людини і громадянина, проголошених Конституцією України, законами України та ратифікованими міжнародними договорами; додержання та повага до прав і свобод людини і громадянина; запобігання порушенням прав та свобод людини і громадянина або сприяння їх поновленню; сприяння приведенню законодавства України про права і свободи людини і громадянина у відповідність з Конституцією України, міжнародним стандартам у цій галузі; поліпшення і подальший розвиток міжнародного співробітництва в галузі захисту прав та свобод людини і громадянина; запобігання будь-яким формам дискримінації щодо реалізації людиною своїх прав і свобод; сприяння правовій інформованості населення та захист конфіденційної інформації про особу [2].

Також, для забезпечення діяльності Уповноваженого створюється секретаріат. З метою надання консультаційної підтримки, проведення наукових досліджень, а також вивчення пропозицій щодо поліпшення стану захисту прав та свобод людини і громадянина може створюватися консультативна рада (може діяти і на громадських засадах) із осіб, що мають досвід роботи в галузі захисту прав та свобод людини і громадянина.

Що стосується омбудсмена Латвії, то він обирається Сеймом строком на п'ять років. Ним може бути тільки громадянин Латвії не молодший 30 років та який не має судимості. Безперечно, кандидат повинен мати вищу освіту та досвід роботи в сфері захисту прав. Омбудсмен в Латвії також складає присягу, після чого приступає до виконання своїх обов'язків [3].

Омбудсмен є незалежним в своїй діяльності, ніхто не може втручатися в його діяльність, ні державні органи, ні їх посадові особи. Омбудсмен підкоряється тільки закону і стежить, щоб органи державної влади завжди дотримувались законодавства. Але основним його завданням, як і в будь-якій іншій державі, є захист прав кожного громадянина.

В Латвії закон передбачає такі функції омбудсмена: захист прав і законних інтересів особи у випадках, коли державні і муніципальні органи або їх посадові особи порушили відповідні права громадян; сприяння дотриманню рівноправних відносин і усунення дискримінації; оцінка і контроль за дотриманням принципу сумлінного управління в державному управлінні; виявлення недоліків в юридичних актах і їх застосуванні з питань, пов'язаних з дотриманням прав людини та принципу сумлінного управління, а також сприяння усуненню цих недоліків; інформування і роз'яснення суспільству прав людини, механізмів захисту цих прав [3].

Окрім цього, омбудсмен Латвії раз на рік в письмовому вигляді готує доповідь про діяльність Бюро омбудсмена, розробляє і поширює

інформацію про гарантовані законами і міжнародними зобов'язаннями Латвії права людини і принцип сумлінного управління, організовує семінари і конференції, інформує засоби масової інформації.

Отже, можна зробити висновок, що інститут омбудсмена як в Україні, так і в Латвії базується на принципах, завданнях та функціях омбудсмена, які по суті є досить схожими. Однак, посада омбудсмена в Латвії, на відміну від України є справді незалежною, ефективною та спрощує й захищає життя громадян Латвії від свавілля влади.

Даний інститут в різних державах створений з однією метою, різниця тільки частково полягає в вимогах до омбудсмена, повноваженнях та безпосередньо у його практичній діяльності. Інститут омбудсмена є необхідним в національних системах держав, адже захист прав людини є ключовим в демократичних країнах та в країнах, які до цього прагнуть.

Література

1. Конституційне право України: підруч. / за ред. В. П. Колісника та Ю. Г. Барабаша. – Х.: Право, 2008. – 416 с.

2. Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини: Закон України від 23 грудня 1997 року № 776/97-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1998. – № 20. – Ст. 99.

3. Latvijas Republikas tiesībsargs 2018 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.tiesibsargs.lv/ru/pages/pro-nas/tiesibsarga-institucija>.

УДК 349.6 (043.2)

Толкачова І. А., к.ю.н., доцент,
Пущик І. М., студентка,
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна

МЕХАНІЗМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОЛОГІЧНИХ ПРАВ ЛЮДИНИ В УКРАЇНІ ТА СВІТІ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Проблеми глобального потепління, міжетнічні конфлікти, війни поставили людину, яка є біологічною істотою у скрутне становище в якому вона змушена виживати, де її життя, здоров'я потрапляють під загрозу знищення та зникнення. Так, відповідно до нещодавно оприлюдненого великого звіту Всесвітньої організації охорони здоров'я забруднене навколишнє середовище є однією з найголовніших причин високої смертності у світі.

Першим вирішальним кроком у міжнародному праві по боротьбі з забрудненням навколишнього середовища стала Стокгольмська конференція ООН, за результатами якої було прийнято Декларацію Конференції ООН з проблем оточуючого людину середовища. Декларація проголосила ряд принципів, які до сьогодні є основоположними при